

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ

Γεννήθηκε στο Κάτω Δίκωμο το 1952. Σπούδασε Ιστορία και Αρχαιολογία στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Υπηρετεί στη Μέση Εκπαίδευση. Ασχολείται με την αρθρογραφία, το χρονογράφημα και το διήγημα.

Η ευγενεστέρα πράξις της ζωής...

Είναι το δεύτερο μισό του Νιόβρη. Χειμώνας. Η μέρα μικρή, το κρύο μεγάλο. Δεν έχει ακόμα χαράξει καλά το φώς. Είναι η ώρα του πιο γλυκού ύπνου, του πρωινού. Κι όμως αυτός, στα δυτικά σπίτια του χωριού, κάτω ακριβώς από το πέτρινο βουνό, δεν κοιμάται. Όχι πως δεν έχει ύπνο. Κάθε άλλο. Είναι ανάγκη όμως να φυλάει σκοπός. Είναι τώρα η σειρά των δύο του συντρόφων να κοιμηθούν. Πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεχτικοί. Ο κίνδυνος να κατέβουν απρόσκλητοι για έρευνες οι ξένοι καταχτητές πάντα υπάρχει. Στο χωριό βρίσκονται μόνο εννέα μέρες.

Έφτασαν από τη μικρή πόλη, στην άλλη πλευρά του βουνού, όπου τους κυνηγούσαν τα όργανα της αποικιακής κυβέρνησης. Εδώ το μέρος είναι ήσυχο, οι κάτοικοι του νομοταγείς - κατά την αστυνομία - έτσι δύσκολα θα κινήσουν την προσοχή των δυνάμεων ασφαλείας, εκτός κι αν κάποιος τους καταδώσει... Στο κρησφύγετο στο σπίτι του Κυριάκου ήρθαν την περασμένη Τετάρτη, πριν ακριβώς μια βδομάδα, από αυτό του Κύπρου, λίγα μέτρα πιο κάτω στον ίδιο δρόμο. Και εκεί έχουν κατασκευάσει κρησφύγετο, όπως και σε δύο άλλα σπίτια του χωριού, για να μπορούν να προφυλάγονται καλύτερα. Το ένα στην ίδια σχεδόν περιοχή, στου δασκάλου του Καραγιάννη, όπου τα δέντρα στο περβόλι δίνουν αρκετή κάλυψη και προστασία, το άλλο στο σπίτι του Χάσιου στο Ανατολικό έμπα του χωριού. Σε παλαιότερες επισκέψεις του είχε τονίσει στους συνεργάτες του, τους μνημένους στην οργάνωση, πως το χωριό - ο τόπος όχι οι άνθρωποι - θα έπρεπε να μείνει μακριά από την ένοπλη δράση, ώστε να μπορούν να καταφεύγουν οι αντάρτες της επαρχίας στις δύσκολες τους περιστάσεις, σαν τους κυνηγούν δηλαδή οι λεγόμενες δυνάμεις ασφαλείας της αποικιακής κυβέρνησης και οι βοηθοί τους, Τούρκοι επικουρικοί. Γνωρίζει πολύ καλά το χωριό και τους ανθρώπους του, όλοι σχεδόν με ροζιασμένα τα χέρια από τον κάματο στο χωριό ή στη χώρα, απλοί και καταδεχτικοί. Έμαθε να κινείται άνετα σ' αυτό. Γνωρίζει και την τελευταία του λεπτομέρεια, το κάθε του στενό δρομάκι. Πολλές φορές του έτυχε να συναπαντηθεί με Εγγλέζους στρατιώτες σαν περπάταγε μαζί με άλλους αντάρτες τα βράδια στους σκοτεινούς του δρόμους, αφού το μεγάλο ενδιαφέρον της αποικιακής κυβέρνησης για την περιοχή δεν επέτρεψε ακόμα να φτάσει ως εδώ το ηλεκτρικό ρεύμα. Ήταν τέτοια η φυσικότητα των αντιδράσεών τους που οι περαστικοί από το χωριό καταχτητές τούς νόμιζαν για ντόπιους.

Κάποτε προσποιόνταν ανθρώπους που δεν έλεγχαν τα πόδια τους και τα λόγια τους από το πολύ κρασί και τα άλλα οιοπνευματώδη που κατανάλωναν στο

ολογία στο
ογραφή, το

εγάλο. Δεν
υπρωινού.
το πέτρινο
η όμως να
ύν. Πρέπει
ια έρευνες
ιέρες.

τους κυνη-
η ήσυχο, οι
ήσουν την
ώσει... Στο
ιν ακριβώς
δρόμο. Και
ου χωριού,
ίν περιοχή,
νυν αρκετή
ό έμπα του
ς του, τους
θα έπρεπε
φεύγουν οι
γούν δηλα-
ι οι βοηθοί
ώπους του,
ώρα, απλοί
λευταία του
νυναπαντη-
ς τα βράδια
αποικιακής
ηλεκτρικό
ιστικοί από

και τα λόγια
ίλωναν στο

καφενείο, που μεταβαλλόταν πιο αργά το βράδυ και σε ταβέρνα. Άλλοτε πάλι προσποιόνταν ότι είχαν ξεφυγήσει στο «κουμάρι», στα τυχερά παιχνίδια, κι είχαν χάσει όλα τους τα χρήματα στα χαρτιά. Σχετικό ήταν και το δήθεν πείραγμα μεταξύ τους πως με την επιστροφή τους στο σπίτι θα τους περίμενε πίσω από την πόρτα η κυρά τους με τη μαγκούρα στο χέρι! Κι όλα αυτά από το φόβο μήπως μαζί με τους ξένους υπήρχε και ντόπιος (Έλληνας μόνο στ' όνομα ή Τούρκος), ο οποίος γνώριζε τη γλώσσα τους. Πού να μπορούσαν να φανταστούν οι ξένοι, κουβαλητοί καθώς είναι από χιλιάδες μίλια μακριά, πως ήταν ένας απ' αυτούς που γύρευαν μήνες τώρα, που είχαν μοιράσει χιλιάδες αφίσες με τη φωτογραφία του, υποσχόμενοι χιλιάδες λίρες σ' αυτόν που θα έδινε πληροφορίες για τη σύλληψή του... Έτσι καθώς είναι υποχρεωμένος να κρατά τα μάτια του ανοιχτά, να ελέγχει την κατάσταση, ώστε να μη συμβεί εκείνο που απεύχονται, η σύλληψή τους, του έρχονται στη σκέψη θύμησες παλιές που τον τραυματίζουν βαθιά, τον πονάνε πολύ. Οι γέροντες γονείς του μόνοι στην Πιτσιλιά, είναι τώρα αρκετός καιρός να τους δει και τους έχει αποθυμήσει. Η γη που τόσο πολύ αγάπησε και της δόθηκε ολοκληρωτικά. Έχει σπουδάσει γεωπόνος ώστε να είναι συνέχεια κοντά της, για να την υπηρετεί και μόνο. Έχει ένα έρωτα, θα μπορούσε να πει κάποιος μαζί της. Εκείνο που 'χει αξία, σκέφτεται, είναι τη γη να τη ζουν αυτοί που την ποτίζουν με τον ιδρώτα τους, χωρίς να έχει σημασία η φυλή, η θρησκεία ή το χρώμα τους. Να περπατούν ελεύθεροι πάνω της, διαφεντευτές της, κυρίαρχοί της και όχι σκλάβοι. Ν' αναπνέουν περήφανοι τον αέρα της. Κι αυτός ο αέρας πρέπει να 'ναι αέρας δροσιάς, ομορφιάς, λεβεντοσύνης. Όχι πνίχτης... Είναι άνθρωπος που πιστεύει απόλυτα στο δίκιο και μισεί το άδικο. Πιστεύει στο λαό της γης του, γνοιάζεται γι' αυτόν. Θα πετύχω συλλογίζεται, γιατί έχω το δίκιο μαζί μου, γιατί πονώ το λαό, τον βλέπω αμόρφωτο και θέλω να τον ξυπνήσω, τον βλέπω αδικημένο και θέλω να τον δικαιώσω... Θυμάται πόσο θύμωσε στα κρατητήρια της Ομορφίτας σαν ο κυβερνήτης του νησιού τον επισκέφτηκε και του υποσχέθηκε χρήματα πολλά για να προδώσει τον αγώνα του, τους συντρόφους του, τις ιδέες του. Με προσβάλλετε, εξοχότατε, του είπε με δυνατή και θυμωμένη φωνή. Τον αγώνα μας δεν τον κάνουμε για χρήματα αλλά μόνο για την αρετή...

Ξαφνικά στα νυσταγμένα μάτια του καθρεφτίζονται πολλά φώτα που έρχονται όχι από πολύ μακριά. Πλησιάζουν κατά το χωριό. Τέτοια ώρα τόσα φώτα, μια ολόκληρη σειρά από αυτοκίνητα, δεν έρχονται για βεγγέρα. Σίγουρα είναι δίχως άλλο στρατιωτικά αυτοκίνητα γεμάτα με Εγγλέζους στρατιώτες. Θα γίνουν έρευνες, ανακρίσεις, συλλήψεις. Διερωτάται αν παρακολουθούν τις κινήσεις τους, αν υπάρχει προδοσία, αν... Όλα είναι πιθανά. Με βαριά καρδιά, γιατί θα τους διακόψει το γλυκό ύπνο, φωνάζει τους δυό συντρόφους του που κοιμούνται στο διπλανό δωμάτιο. Κάποιο γλυκό όνειρο θα βλέπουν γιατί χαμογελούν. Τη γυναίκα, τη μητέρα, τη λευτεριά, ποιος ξέρει... Κατεβαίνουν αμέσως στο στενάχωρο κρησφύγετο που βρίσκεται κάτω από μια κάμαρη του σπιτιού. Τέσσερα μάρμαρα που είχαν αφαιρεθεί τοποθετούνται στη συνέχεια από πάνω κλείνοντας και καμουφλάροντας την είσοδό του. Σε μερικά λεπτά οι καταχτητές φτάνουν στη μικρή πλατεία

του χωριού, όπου βρίσκονται τα πιο πολλά από τα καφενεία. Οι στρατιώτες πηδούν γρήγορα από τα ψηλά καμόνια και αρχίζουν να τρέχουν προς διάφορα σημεία του χωριού - λες και αυτοί είναι οι διωκόμενοι και όχι οι διώκτες - ξυπνώντας με τις άγριές τους φωνές τους κουρασμένους φτωχούς χωρικούς. Από τις πρώτες τους ενέργειες είναι να επιβάλουν κατ' οίκον περιορισμό, που σημαίνει ότι δεν επιτρέπεται σε κανένα να κινείται μέσα στους δρόμους, εκτός από το στρατό. Τα μεγάφωνα συνεχώς μεταδίδουν στη διαπασών πως κανένας δεν επιτρέπεται να κυκλοφορεί στους δρόμους, εκτός κι αν έχει σχετική προς τούτο άδεια των δυναμικών ασφαλείας. Αρκετοί βοσκοί, οι πιο πολλοί βρακάδες, μα και δυναμικές γυναίκες, πηγαίνουν χωρίς να χάνουν καιρό να συναντήσουν τους υπεύθυνους των στρατιωτών για να ζητήσουν την άδεια, που έχουν απόλυτη ανάγκη. Είναι ζήτημα ζωής και θανάτου γι' αυτούς. Το βήμα μα και το βλέμμα τους δείχνει ανθρώπους αποφασισμένους για όλα. Το κοπάδι είναι η ζήση τους, δεν είναι παίξε γέλασε. Αν το χάσουν αυτό, δεν θα έχουν τίποτε. Θέλουν, απαιτούν να τους αφήσουν να μεταβούν στις μάντρες τους που είναι λίγο έξω από το χωριό να ταΐσουν τα ζώα τους, γιατί διαφορετικά αυτά θα πεθάνουν, και τότε...

— Τα πρόβατα είναι στη μάντρα, θα πεθάνουν αν δεν τους δώσουμε να φάνε. Πρέπει να μας αφήσετε να πάμε... λένε με θάρρος στους κατακτητές.

Από τα κλειστά λόγω του κρύου τζάμια των παραθύρων τα μικρά παιδιά βλέπουν τα διαδραματιζόμενα, τις συνεχείς νευρικές διακινήσεις των στρατιωτών και το πήγαινε έλα των οχημάτων που πανύψηλα καθώς είναι και με το δαιμονισμένο θόρυβο που κάνουν οι μηχανές τους οξύνουν περισσότερο την παιδική φαντασία τους. Φοβούνται. Είναι δικαιολογημένα. Έχουν προηγούμενες πικρές εμπειρίες που τα έχουν τραυματίσει. Θυμούνται πολύ έντονα σαν οι στρατιώτες ορμούσαν μέσα στα σπίτια τους, κοντά μαύρα μεσάνυχτα, για να κάνουν έρευνες ουρλιάζοντας, χτυπώντας παντού με τις ξιφολόγχες τους, σχίζοντας ρούχα, καταστρέφοντας οτιδήποτε έβρισκαν μπροστά τους, από τη μανία τους γιατί και πάλι δεν βρήκαν αυτούς ή αυτά που γύρευαν, αντάρτες ή όπλα. Κι αυτά, μικρά κι αγουροξυπνημένα από τον πολύ σωματά, κοιτούσαν έντρομα, χωρίς να καταλαβαίνουν. Οι Εγγλέζοι, μα και οι Τούρκοι επικουρικοί, βασιλικότεροι του βασιλέως, μετακινούν τα πάντα. Δεν αφήνουν συρτάρι να μην το αδειάσουν, ντουλάπα να μην την αναποδογυρίσουν, κρεβάτι να μην το ρίξουν χάμω... υποπτεύονται τους πάντες και τα πάντα. Ακόμα και μέσα στους φούρνους στις πίσω αυλές των σπιτιών ψάχνουν κάτι να βρουν, όχι βέβαια φρέσκο χωριάτικο σταρένιο ψωμί.

Οι Εγγλέζοι συλλαμβάνουν αρκετούς από τους άντρες του χωριού και τους οδηγούν για ανάκριση στο κτίριο του δεύτερου δημοτικού σχολείου, κοντά στα περβόλια, σιμά στα σύνορα των δύο χωριών, του Πάνω και του Κάτω. Έχουν πληροφορίες, τους είπαν, πως στα τελευταία σπίτια στη δυτική πλευρά του χωριού κρύβεται μια ομάδα ανταρτών. Πρέπει να τη βρουν, οι πληροφορίες τους είναι ασφαλείς, οι πληροφορίες δοθέντες έγκυροι και δοκιμασμένοι σε αρκετές παρόμοιες περιπτώσεις. Προσπαθούν στην αρχή με το καλό. Τους υπόσχονται χρήματα και

άλλα πολλά αγαθά, που δεν τα είχαν δει καν στη φαντασία τους μέχρι εκείνη τη στιγμή. Σαν βλέπουν πως η μέθοδος αυτή δεν αποδίδει τα αναμενόμενα, αλλάζουν τακτική. Τους παίρνουν με το σκληρό, το άγριο. Τους απειλούν, τους χτυπούν, τους βασανίζουν για να τους αποσπάσουν κάποια σχετική πληροφορία... Μέσα στο κρησφύγετο ο Κυριάκος συνομιλεί με τους συντρόφους του. Στον υγρό σαν τάφο υπόγειο χώρο κοινή είναι η διαπίστωση ότι, κατά πως δείχνουν τα πράγματα, τους έχουν βρει, πως η ανακάλυψή τους είναι μόνο θέμα χρόνου. Κάποιος τους έχει προδώσει. Δεν μπορούν να πουν με σιγουριά ποιος μπορεί να είναι, εξάλλου δεν έχει πια καμιά σημασία. Αρχίζουν να καίνε όλα τα σημαντικά έγγραφα που σχετίζονται με την οργάνωση, αυτά που αν πέσουν στα χέρια των ξένων θα προξενήσουν κακό στον αγώνα για τη λευτεριά. Πνίγονται από τον καπνό, ποιος νοιάζεται όμως γι' αυτό; Οι Εγγλέζοι σε λίγο βρίσκονται πάνω ακριβώς από την είσοδο του κρησφυγέτου. Αυτοί από την καταπακτή ακούνε τον ήχο από το χτύπημα του στρατιώτη που προσπαθεί να διαπιστώσει αν εκεί είναι το κρησφύγετο. Τους έχουν ανακαλύψει. Γνωρίζουν ποιος είναι. Ξέρουν πως έχουν βρει «μεγάλο ψάρι». Του φωνάζουν να παραδοθεί τόσο αυτός όσο και οι σύντροφοί του.

— Αν θα βγω, θα βγω πυροβολών... ακούεται από τη γη βραχνή η βροντερή φωνή του. Λέγει στους συναγωνιστές του, τους διατάζει να βγουν έξω, ο ίδιος θα μείνει να πολεμήσει, όπως λίγο καιρό πριν ο φίλος του ο Γρηγόρης από το αντικρινό βουνό. Δε τον φοβάται το θάνατο. Έχει εξοικειωθεί μαζί του, έχουν γίνει φίλοι. Οδηγός του, μια φράση που του είχε αρέσει και είχε υπογραμμίσει σε ένα από τα πολλά βιβλία που έπαιρνε πάντα μαζί του και διάβαζε ξανά και ξανά: «Ένας ωραίος θάνατος είναι συνήθως η ευγενεστέρα πράξις της ζωής»...

Οι συναγωνιστές του θέλοντας και μη αναγκάζονται να υπακούσουν στη διαταγή του. Βγαίνουν έξω και παραδίνονται. Αυτός όμως μένει εκεί κάτω, γιατί έτσι πρέπει. Η αγαπημένη του, η γη, τον καλεί κοντά της.

Τί τώρα τι μετά. Κάλλιο τώρα ένας έντιμος θάνατος παρά μια ανέντιμη ζωή. Εξάλλου «πάντα ματαιότης τα ανθρώπινα», καθώς υποστηρίζει και η θρησκεία μας...

Μια ισχυρή έκρηξη χειροβομβίδας ακούστηκε. Κι ύστερα τον πήραν οι κατακτητές και τον έθαψαν μυστικά στα φυλακισμένα μνήματα. Ήταν μόνο 32 χρονών.

(«ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΗ» 19.11.1995)